

# IMPACTUL ȘI ROLUL ORGANIZAȚIILOR FINANCIARE INTERNAȚIONALE ÎN EVOLUȚIA SISTEMULUI BANCAR AUTOHTON ȘI PROMOVAREA DEZVOLTĂRII ECONOMICE A REPUBLICII MOLDOVA

*Dumitru PREDIUS, șeful Departamentului Corporate Banking  
BC”Mobiasbanca-Groupe Societe Generale”SA, MBA in international management,  
Grenoble  
Artur GOLBAN, masterand, UASM*

*Abstract. The Republic of Moldova’s banking system is in continuous change. This change is influenced by many factors and one of them is the outstanding role of international financial organizations which contribute with financial support, know-how, technologies to the evolution of the banking system of Moldova. In this scientific work we analyze in which way our banking system is influenced by the international financial organizations, which is the role of financial programs held in Moldova and what is the contribution of international financial organizations to the economic growth of Republic of Moldova*

Evoluția sistemului bancar al Republicii Moldova a cunoscut mai multe etape de dezvoltare avînd drept obiectiv primordial satisfacerea clienților la cel mai înalt nivel al calității precum și înregistrarea unui trend pozitiv al indicatorilor performanței financiare.

Dezastrul economic de la începutul anilor ‘90 a condus la deteriorarea sistemului bancar-monetar și al finanțelor publice, a dezechilibrat total comerțul exterior. În această perioadă atât în Republica Moldova, cât și în alte foste republici sovietice, are loc adaptarea băncilor și a altor instituții de credit la noile principii de activitate comercială.

Sistemul bancar moldovenesc a fost creat la începutul anilor ’90, odată cu stabilirea Republicii Moldova ca stat independent, și este binivelar: Banca Națională a Moldovei (reorganizată din filiala din RSSM a Băncii de Stat a URSS) pe primul nivel și băncile comerciale (inițial, unele fiind reorganizate din fostele bănci specializate de stat, astfel ca: Promstroibank, Sberbank, Agroprombank, ș.a. iar unele chiar organizate ca bănci noi), ceea ce reprezintă nivelul al –II-lea.

În general în evoluția sistemului bancar din RM deosebim 3 etape:

Prima etapă (anii 1990-1993) - se caracterizează prin reorganizarea juridică și instituțională a băncilor deja existente și crearea unor bănci private, întemeierea bazei legislative, inclusiv a celei bancare și emiterea monedei naționale.

În a doua etapă (anii 1994 - 1998) - are loc consolidarea sistemului bancar în general, apariția simptomelor de concurență bancară, elaborarea și implementarea principalelor norme legislative bancare, dezvoltarea serviciilor bancare etc. Însă acest proces a fost întrerupt de criza din vara-toamna anului 1998, care a fost provocată de criza din Federația Rusă (1,2).

A treia perioadă (sfârșitul anului 1998 – până în prezent)- se caracterizează prin extinderea instituțiilor bancare. În această ultimă perioadă a avut loc capitalizarea relativ intensivă a sectorului bancar; lărgirea rețelei bancare; dezvoltarea spectrului de servicii bancare; intensificarea concurenței bancare; dezvoltarea strategiilor manageriale și a tehnologiilor informaționale etc (3, 4).

Analiza băncilor comerciale din Republica Moldova înregistrate în Registrul Băncii Naționale a Moldovei relevă că în perioada 1991-2004 au fost înregistrate în registrul BNM cca 16 bănci comerciale dintre care majoritatea (mai mult de 90%) cu capital străin. Desigur că mai apoi au mai fost înregistrate și alte instituții bancare precum este BC "ProCreditBank" SA dar și această instituție bancară a fost creată cu sprijinul capitalului străin. Din băncile create în decursul perioadei analizate, în anul 2009 BC "INVESTPRIVATBANK" SA a falimentat din motive de management neadecvat ce a dus la incapacitatea de plată a băncii (4).

În perioada anilor '90 odată cu trecerea la economia de piață în Republica Moldova se înregistrează o atenție deosebită din partea instituțiilor financiare internaționale precum BERD, BEI, FMI ș.a. care aveau drept sarcină primordială alocarea resurselor financiare în vederea reorganizării sistemului economic al Republicii Moldova existent până la dobândirea independenței RM, adică trecerea de la economia planificată la economia de piață și crearea unei „economii noi” bazată pe:

1. Pluralismul formelor de proprietate în care domina proprietatea privată;
2. Piața este cadrul general prin care se stabilește ce, cât și pentru cine să se producă în condițiile libertății de acțiune a agenților economici;
3. Concurența sau competiția dintre agenții economici constituie factorul principal al progresului;
4. Motivația participării la acțiunile economice o reprezintă realizarea intereselor agenților economici respectiv pentru producători maximizarea profitului, iar pentru consumatori maximizarea utilității;
5. Formarea liberă a prețului pe baza cererii și ofertei;

Astfel organisme financiare internaționale cercetând situația existentă în economia Republicii Moldova la începutul anilor '90 au ajuns la concluzia că sistemul bancar al RM era la acea etapă de dezvoltare un sistem mai stabil, mai controlat și mai organizat față de dezastrul care era în economie. Scopul de bază al organismelor financiare internaționale consta în alocarea resurselor financiare întru susținerea trecerii Republicii Moldova la economia de piață, dezvoltarea proprietății private și a concurenței dintre agenții economici, sistemul bancar, reprezentând un intermediar sigur între instituțiile financiare internaționale pe de o parte și inițiativa privată pe de altă parte.

Astfel în vara anului 1995, prima instituție bancară din RM care a beneficiat de susținere financiară din partea BERD a fost Victoriabank care a semnat contractul privind deschiderea liniei de credit (4 mln dolari SUA) pentru susținerea business-ului mic și mijlociu. Iar în luna decembrie 1995, Victoriabank se reorganizează în Bancă cu investiții străine (5).

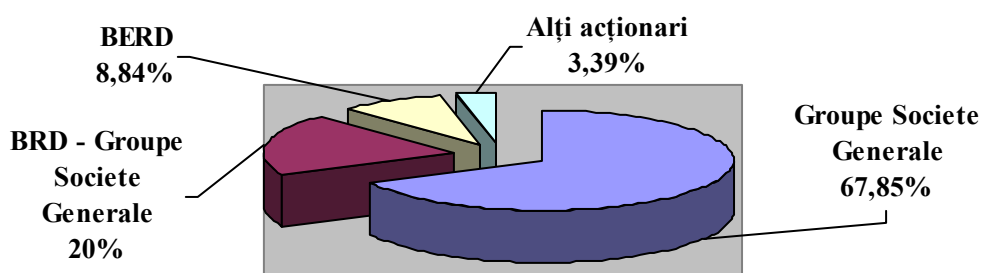
Rolul BERD în modernizarea BC „Victoriabank” a fost considerabil pentru că au fost implementate noi tehnologii, diverse consultații în domeniul creditării, a perfecționării băncii.

Treptat pe piața serviciilor bancare a Republicii Moldova pătrund din ce în ce mai multe organizații financiare internaționale.

În anul 1997 Fondul de investiții Development Capital Corporation, subdiviziune a fondului investițional NCH a procurat 32,45% din capitalului acționar și a devenit acționarul majoritar al BC „Mobiasbanca” S.A. (63,68%). Grupul NCH a implementat pe larg strategia „băncii universale”, acordând o deosebită atenție „Retail banking-ului” și contribuind la dezvoltarea intensivă a rețelei de filiale și reprezentanțe ale băncii asigurând astfel disponibilitatea produselor bancare pentru clienții finali – persoane fizice. La acea etapă de dezvoltare a sistemului bancar din RM, inovația care a fost adusă de către grupul NCH pe piața serviciilor bancare autohtone a fost lansarea unui spectru larg de credite de consum, fără gaj, fiind asigurate doar cu veniturile clientului. Această inovație a adus băncii multe premii printre care distingem: Mercuriul de Aur pentru „Debutul Anului 2005” pentru marca comercială „Credit Retail”; Marca comercială „NEOS” a obținut Medalia de Onoare pentru „Debutul Anului 2006” și multe alte premii care au transformat Mobiasbanca într-o instituție de referință pentru clienții și investitorii străini (7).

Pe parcursul mai multor ani Mobiasbanca datorită faptului că deținea înființarea pe piața produselor „retail banking” și-a majorat cota de piață de cca 2 ori și a evoluat în clasamentul băncilor comerciale de pe locul 7 pe locul 4, fiind un concurent sigur pentru băncile locale. Un rol deosebit în dezvoltarea pieței serviciilor bancare l-a jucat introducerea noilor instrumente, politici de marketing, de promovare neutilizate în sistemul bancar pînă atunci. În urma implementării mai multor strategii de către acționarii băncii cu privire la promovarea produselor bancare pe piața autohtonă, Mobiasbanca a obținut statutul de „bancă de succes”, ceea ce a contribuit la sporirea atractivității investitorilor străini față de bancă.

În anul 2007 această instituție bancară a fost achiziționată de grupul francez Groupe Societe Generale, care deținea la etapa dată cca 95,35% din capitalul acționar al băncii. Achiziția băncii de către Groupe Societe Generale a impulsionat dezvoltarea băncii.



**Figura 1. Structura acționarilor B.C. "MobiasBanca - Groupe Societe Generale" S.A.**

În anul 2008 are loc o majorare de capital al Mobiasbanca și desemnarea noilor acționari strategici: BRD – Groupe Société Générale (20%) și BERD (8,84) și alți acționari minoritari cu cca 3,31%. Astfel, în rezultatul acestei tranzacții, cota parte a Société Générale s-a micșorat, și la sfârșitul anului 2008 a constituit 67,85% (figura 1).

Astfel o dată cu achiziționarea de către Groupe Societe Generale a Mobiasbanca clienții Republicii Moldova se pot bucura de linii de credit internaționale, își pot crea o istorie creditară internațională și desigur participa la diverse programe de finanțare internaționale.

Printre cele mai însemnate acorduri de parteneriat ale BC”Mobiasbanca-Groupe Societe Generale” S.A. și instituțiile financiare internaționale putem menționa acordul de colaborare cu: BERD (începând cu 1996); BIRD (începând cu 1996); CFI (începând cu 2006); European Fund for Southeast Europe (EFSE) (începând cu 2006); Netherlands Development Finance Company (FMO) (începând cu 2006); Banca Europeană de Investiții (BEI) (începând cu 2010) ș.a.(7).

Astfel din analiza datelor de mai sus se atestă că BC”Mobiasbanca-Groupe Societe Generale” S.A în decursul evoluției sale a semnat o multitudine de acorduri cu organismele financiare internaționale ceea ce relevă că aceasta este o bancă internațională, iar clienții săi se pot mândri cu acest fapt, dar deși Mobiasbanca a fost parte la o multitudine de acorduri de colaborare cu organismele financiare internaționale, desigur că pilonul dezvoltării băncii a fost alinierea la Strategia Groupe Societe Generale, care este o bancă internațională și care este prezentă în toate segmentele pieței: pe de o parte – segmentul retail banking, iar pe de altă parte soluții ajustate pentru companii mari și internaționale. Misiunea băncii este să fie banca de referință pentru toți investitorii străini și cei potențiali.

Pentru aceasta, în decursul a 3 ani s-a petrecut integrarea Mobiasbanca în sistemul Groupe Societe Generale, în scopul implementării standardelor Grupului cu privire la toate nivelurile de dezvoltare a băncii: image și identitate vizuala; sistemul de promovare și marketing; control intern; planificare strategică; buget etc.

Printre instituțiile bancare din RM cu capital străin mai pot fi menționate: B.C. "EXIMBANK-Gruppo Veneto Banca" S.A.; B.C. „ProCredit Bank" S.A.(2007, ProCredit Holding (Germania) 79,05%, KfW (Germania) 15,06 %, Stichting DOEN-Postcode Loterij/Sponsor Loterij/BankGiro Loterij (Olanda) 5,89%), BCR Chișinău S.A (2006, Grupul Financiar Erste, Austria).

Desigur că fiecare din investitorii străini: Gruppo Veneto Banca, Grupul Financiar Erste, ProCredit Holding ș.a. vor aduce contribuții la dezvoltarea serviciilor bancare, apariția de noi produse bancare, care ulterior vor fi „clonate” de băncile locale contribuind la maturizarea sistemului bancar autohton.

Pătrunderea capitalului străin în sistemul bancar are o deosebită importanță pentru că instituțiile bancare autohtone fac parte dintr-o rețea internațională bancară, clienții băncilor cu capital străin își pot crea o istorie creditară internațională, iar băncile cu capital străin pot apela oricând la experiența grupului financiar din care fac parte.

Dar deși sistemul bancar este unul din cele mai dezvoltate sisteme ale economiei din Republica Moldova totuși există probleme cu privire la creditarea IMM-urilor comparativ cu situația statelor din regiunea de SE a Europei.

Analiza ponderii creditelor bancare în PIB (tabelul 1) în perioada 2007-2009 conform datelor Băncii Mondiale relevă că în anul 2009 ponderea creditelor în PIB constituia cca 41,6% în 2010, ceea ce reprezintă cu mult în urma țărilor cu venituri înalte din Organizația pentru cooperare economică și dezvoltare (OCED), 192,27%, și țările din Zona euro – 142,72%, precum și în urma țărilor cu venituri medii – 76,05% (8).

Oamenii de afaceri din RM susțin că necesarul de finanțare a IMM este cu mult mai mare decât oferta locală, că băncile manifestă un interes redus față de IMM și că creditele sunt foarte scumpe pe de o parte, iar pe de altă parte instituțiile bancare afirmă că resurse financiare sunt mai mult decât suficiente și că există posibilități de finanțare dar cu părere de rău nu există „proiecte viabile” din partea antreprenorilor. Altă cauză vizibilă este că Republica Moldova are populație preponderent rurală, iar în mediul rural există foarte puține filiale ale băncilor comerciale ceea ce creează unele dificultăți în promovarea serviciilor bancare (6).

**Tabelul 1. Ponderea creditelor bancare în PIB  
în perioada 2007-2009 (%)**

Statele analizate	Anii			Anul 2009 față de	
	2007	2008	2009	2007	2008
				%	%
1	2	3	4	5	6
Rusia	25,5	25,1	33,8	+8,3	+8,7
Georgia	31,6	32,9	33,2	+1,6	+0,3
Kazahstan	41,0	54,2	54,6	+13,6	+0,4
Moldova	40,2	39,8	41,6	+1,4	+1,8
Romania	35,0	47,4	52,7	+17,7	+5,3
Macedonia	34,4	42,7	44,0	+9,6	+1,3
Polonia	46,3	59,9	61,5	+15,2	+1,6
Lituania	59,9	64,4	69,3	+9,4	+4,9
Bulgaria	55,6	64,3	69,4	+13,8	+5,1
Albania	61,3	66,1	68,5	+7,2	+2,4
Țările cu venituri medii	76,05			-	-
Ungaria	74,2	80,7	79,9	+5,7	-0,8
Ucraina	61,1	81,9	88,5	+27,4	+6,6
Letonia	89,5	89,0	93,2	+3,7	+4,2
Estonia	92,9	97,3	106,2	+13,3	+8,9
Zona Euro	142,72			-	-
Țările OCED	192,27			-	-

Sursa: World Development Indicators, the World Bank

**Tabelul 2. Gradul de penetrare al serviciilor bancare (numărul de filiale ale  
băncilor comerciale la 100 mii de adulți), 2010**

Țara	Total	Urban	Rural
Romania	35,00	29,43	5,56
Polonia	32,21	-	-
Lituania	25,90	-	-
Macedonia	25,69	25,45	0,24
Estonia	18,68	17,81	0,88
Georgia	18,57	15,25	3,32
Ungaria	18,31	17,80	0,52
Letonia	14,64	-	-
Moldova	9,57	9,37	0,20
Azerbaidjan	9,57	4,97	4,60
Uzbekistan	4,25	1,51	2,73
Tajikistan	3,91	1,29	2,62
Ucraina	2,74	-	-
Rusia	2,62	-	-

Sursa: Financial Access 2010, CGAP, the World Bank Group

După gradul de penetrare al serviciilor bancare (numărul de filiale ale băncilor la 100 mii de adulți) (tabelul 2), conform unui studiu al Grupului Consultativ de asistență pentru cei săraci (CGAP) al Grupului Băncii Mondiale, Moldova se situa la începutul anului 2010 pe unul din ultimele locuri în regiune și printre țările cu trecut comun, depășind doar țări cu teritorii vaste, așa ca Rusia și Ucraina, și țări din Asia Centrală. Numărul mediu de filiale bancare la 100 mii de adulți în Moldova era de doar 9,57. În ceea ce privește gradul de penetrare cu servicii bancare a localităților rurale, Moldova se află pe ultimul loc printre țările selectate (țările din regiune și cu trecut comun), chiar și în urma țărilor din Asia Centrală, cu doar 0,20 filiale la 100 mii de adulți.

Din analiza sistemului bancar la etapa actuală, a gradului de asigurare a economiei cu credite bancare, a rolului pe care îl au organizațiile financiare internaționale în evoluția sistemului bancar autohton și promovarea dezvoltării economice a Republicii Moldova propunem următoarele măsuri de majorare a indicatorilor de profitabilitate a băncilor comerciale și de influență a acestora asupra creșterii economice a RM:

1. Intensificarea colaborării între băncile comerciale și realizarea îmbunătățirii normelor ce reglementează creditele sindicalizate. Trebuie de ajustat creditele consorțiale și de promovat dezvoltarea serviciilor de creditare sub forma de “club deals”, care ar contribui substanțial la creșterea economică a Republicii Moldova;
2. Ratificarea tratatelor cu privire la dubla impozitare;
3. Realizarea unui amplu spectru de măsuri care ar spori previzibilitatea politicii BNM;
4. Implementarea tehnologiilor inovaționale pe larg, care ar contribui la crearea de instituții bancare model (benchmark) pe piața RM astfel sporind atractivitatea investitorilor străini în vederea alocării resurselor financiare spre modernizarea, creșterea economiei RM;
5. Diversificarea activității de finanțare a băncilor comerciale din RM prin prisma dezvoltării creditelor investiționale, care ar fi un stimulent pentru relansarea unor ramuri ale economiei;
6. Implementarea pe larg a sistemului garanțiilor bancare, incasourilor, acreditivelor;
7. Ajustarea risk managementului la cerințele europene și implementarea Basel II.

#### **Concluzii**

În decursul constituirii sistemului bancar modern o însemnătate deosebită au avut-o organismele financiare internaționale. Pătrunderea capitalului străin în sistemul bancar are o deosebită importanță pentru că instituțiile bancare autohtone fac parte dintr-o rețea internațională bancară, clienții băncilor cu capital străin își pot crea o istorie creditară internațională, băncile cu capital străin pot apela oricând la experiența grupului financiar din care fac parte, organizarea de stagieri și schimb de experiență între instituțiile bancare autohtone și băncile grupului financiar aferent din alte țări.

Desigur există încă multe de realizat la nivelul sistemului bancar autohton (îmbunătățirea legislației cu privire la creditele sindicalizate, largirea gamei de produse și servicii destinate mediului rural, ratificarea tratatelor cu privire la dubla impozitare, realizarea de măsuri care ar spori previzibilitatea politicii BNM), dar aplicând experiența instituțiilor financiare internaționale, modernizând domeniile care stagnează ale activității bancare (aplicarea creditelor investiționale pentru dezvoltarea economiei, garanțiilor bancare, incasourilor, acreditivelor) și efectuând restructurări în ceea ce privește previzibilitatea politicii BNM considerăm că sistemul bancar autohton are șanse reale de a deveni în deplina lege a cuvântului un sistem bancar european, unde se respectă toate principiile economiei de piață.

#### **Bibliografie**

1. Legea Republicii Moldova cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548 – XIII din 21.07.1995, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.56-57 din 12.10.1995.
2. Legea Republicii Moldova cu privire la instituțiile financiare nr. 550-XIII din 21.07.1995, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. ½ din 1.01.1996.
3. Grigoriță C. Activitate bancară, Ed. Cartier, Chișinău, 2005, 420 p.
4. [www.bnm.md](http://www.bnm.md)
5. [www.ebrd.com/saf/search.html?type=article](http://www.ebrd.com/saf/search.html?type=article)
6. [www.economie.md/articole/show/1410/comunitatea-bancara-din-rm-pledeaza-pentru-corectitudinea-si-obiectivitatea-evaluarii-de-catre-expertii-independenti](http://www.economie.md/articole/show/1410/comunitatea-bancara-din-rm-pledeaza-pentru-corectitudinea-si-obiectivitatea-evaluarii-de-catre-expertii-independenti)
7. [www.mobiasbanca.md](http://www.mobiasbanca.md)
8. [www.viitorul.org/public/3167/ro/POLITICI\\_PUBLICE\\_1\\_Finantere\\_IMM.pdf](http://www.viitorul.org/public/3167/ro/POLITICI_PUBLICE_1_Finantere_IMM.pdf)